

Region Hallands planeringsprocess 2027

Omvärlds- och framtidsanalys

2025–2028

Region Halland

FÖRORD

Region Halland genomför en fördjupad Omvärlds- och framtidsanalys var fjärde år. För att säkerställa att analysen är aktuell och relevant genomförs en årlig uppdatering. Förordet beskriver årets revideringar.

Inför budgetarbetet 2027 bedöms rapporten i stort vara fortsatt aktuell, då den pekar på långsiktiga trender globalt, nationellt och regionalt. De revideringar som gjorts i dokumentet sammanfattas nedan:

Det geopolitiska läget

Vi befinner oss i ett omvärldsläge som pendlar mellan osäkert och otryggt, med snabba förändringar som påverkar vår ekonomi och robusthet. Det är en situation där ekonomisk osäkerhet och inbromsad tillväxt samsas med försiktigt positiva signaler. Vi vet samtidigt att dessa utsikter snabbt kan förändras.

Halland växer – men inte lika snabbt

Halland fortsätter växa, men takten på tillväxten har mattats av. Minskad skattekraft och demografiska förändringar påverkar förutsättningarna för samhällsuppdraget och leveransen gentemot invånaren. Som offentlig aktör behöver Region Halland redan nu göra förflyttningen mot en framtid där färre ska vårda fler och där våra gemensamma resurser behöver räcka längre.

Informationsdrivna verksamheter

Region Halland arbetar sedan länge för informationsdrivna verksamheter. Digital utveckling är inte ett självändamål utan ett verktyg för att skapa förflyttning.

Utvecklingen av AI skapar möjligheter för oss som offentlig aktör att utveckla vården, möta demografiska utmaningar och stärka kompetensförsörjningen. Men osäkerhet kring hur data lagras och vilka aktörer som har tillgång till information ställer samtidigt krav på Region Halland i att skapa trygga och säkra system för invånare, patienter och medarbetare.

Ökade krav på robusthet

Region Halland behöver kunna bedriva samhällsviktig verksamhet i vardag, kris och ytterst krig. Stora krav ställs på vår förmåga som region att samverka med andra och stärka våra egna verksamheter i ett läge där angreppen mot offentliga aktörer ökar. Region Halland behöver fortsätta arbeta för hög tillit och förtroende hos invånaren, samtidigt som vi tillsammans med andra offentliga aktörer stärker vår förmåga och beredskap att hantera en komplex hotbild av kriser, brottsliga gärningar, men också påverkansförsök och desinformation.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Analys av trender med konsekvens på Halland och Region Halland	2
Global utveckling utmanar regioners handlingsutrymme	2
Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet	4
Klimat- och miljöförändringar	8
Den halländska befolkningen växer	9
En god och jämlik hälsa ställer krav på jämlika livsvillkor	12
En arbetsmarknad i ständig förändring	16
Vårdens förutsättningar ur ett demografiskt perspektiv	18
Teknikutveckling	22
Referenser	27

Syftet med Omvärlds- och framtidsanalysen

Omvärlds- och framtidsanalysen ser på trender i omvärlden. Syftet är att spana mot framtiden för att kunna möta utmaningar, driva utveckling och vara medskapare i ett hållbart samhälle. Analysen vill synliggöra långsiktig utveckling – och hur det som sker i omvärlden påverkar Region Hallands vägval framåt.

De trender och utmaningar som identifieras är ett underlag för Region Hallands fortsatta planeringsarbete för år 2027.

Inledning

I ”Väval framtid”, en rapport från Sveriges kommuner och regioner (SKR) beskrivs globala trender och spänningsfält. Dessa känns igen från de utmaningar som regioner och kommuner i hela landet står inför. *Globalisering, teknikutveckling, demografi, klimatförändringar* och en *förflyttning i människors värderingar* (1) är områden som går in i varandra och som på olika sätt påverkar oss som offentlig aktör, med uppdrag att säkra god vård och främja regional utveckling.

Stora utmaningar kräver hållbarhet

Region Halland står inför utmaningar där vi som organisation behöver trygga leveransen och uppdraget gentemot invånaren, samtidigt som vi framtidssäkrar våra verksamheter. Vi behöver arbeta för hållbarhet och robusthet inom alla verksamheter för att kunna bedriva samhällsviktig verksamhet i vardag, kris och ytterst krig. Detta inkluderar också att minska regionens klimatavtryck, både i egna verksamheter och genom samverkan med andra, för att främja grön omställning och hållbara livsmiljöer. För att Region Halland ska kunna möta komplexa samhällsutmaningar och bedriva en hållbar utveckling behöver vi stärka vår förmåga att nyttja behovs- och utmaningsdriven forskning, utveckling och innovation.

Tillgänglighet och kvalitet i det regionala uppdraget

Bästa livsplatsen främjar hälsa och välbefinnande. Region Halland ska bedriva en hälso- och sjukvård av hög kvalitet. Det är en vård som ska finnas nära och vara anpassad efter individen. Med stöd av framsteg inom informationsdrivna verksamheter, samskapande arbetssätt och digitalisering kan vi arbeta för god och trygg service, träffsäkra bedömningar och en förutseende hälso- och sjukvård – i en framtid där färre ska vårda fler.

Som regional utvecklingsaktör är det också vårt uppdrag att verka för att invånaren i Halland ska få tillgång till goda livsmiljöer med unika naturvärden och samtidigt få fördelarna av ett växande län, med närhet till arbete, studier och samhällsservice. Genom att sänka trösklar och minska avstånd stärker vi tilliten till regionen som organisation men också till samhället i stort.

Analys av trender med konsekvens på Halland och Region Halland

Spänningsfält i omvärlden påverkar Halland som geografiskt område och Region Halland som regional aktör. Detta avsnitt analyserar de trender som har – eller kommer få – konsekvenser för Region Halland och identifierar utmaningar baserat på trenderna.

Global utveckling utmanar regioners handlingsutrymme

Region Hallands ekonomiska förutsättningar påverkas av många omvärldsfaktorer. Dessa lyfts i avsnitten nedan bland annat kring flexibla och hållbara lokaler, kris och krigsberedskap, teknikutveckling och ökade kostnader inom olika områden.

- Sammantaget påverkas Region Hallands handlingsutrymme av det geopolitiska läget och osäkerheten kring lågkonjunktursens varaktighet, med påverkan på arbetslöshet och skatteutveckling.

En hållbar ekonomi över tid

Samhällsekonomin i riket såväl som globalt visar på en relativt hög och trögrörlig inflation och svag BNP tillväxt, det är ett tufft ekonomiskt läge med en lågkonjunktur som påverkas av komplexa skeenden i omvärlden. Ett förändrat geopolitiskt läge med en eskalerande global handelskonflikt dämpar den ekonomiska aktiviteten i Sverige och i omvärlden. Den globala turbulensen har stoppat den konjunkturuppgång som tidigare förutspåts för Sverige.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) prognoser visar på en ökad ekonomisk osäkerhet. Den får hushåll och företag att bli mer avvaktande vilket gör att återhämtningen bedöms bli mer utdragen än vad tidigare prognoser visat. Trots de ekonomiska utmaningar som fortfarande finns för kommuner och regioner, såsom höga kostnader inom hälso- och sjukvård samt ökade personalkostnader, ser framtidsutsikterna försiktigt positiva ut. Tillväxten förväntas ta fart, särskilt genom ökad konsumtion, export och investeringar. I takt med att BNP tillväxten får större genomslag bedöms arbetslösheten sjunka.

Samtidigt visar den demografiska utvecklingen i Sverige på en svag befolkningstillväxt samt förändringar i befolkningsstrukturen. Allt färre barn föds och kraftig ökning av antalet äldre personer kräver stora anpassningar för kommuner och regioner. En ökande äldre befolkning kommer innebära utmaningar för hälso- och sjukvården. (2) (3)

Region Hallands största intäktskälla är regionskatten som står för 65 procent av de externa intäkterna. Det innebär att skatteintäkternas utveckling har en avgörande betydelse för regionens ekonomi. Antalet arbetade timmar är grunden i skatteunderlag. En återhämtning i konjunktursen med en ökning av antalet sysselsatta samt arbetade timmar i samhället spås ske de kommande åren vilket påverkar utvecklingen av skatteunderlaget positivt.

I osäkra tider är en hållbar ekonomi över tid avgörande för att ge regionen fortsatt handlingsutrymme och förmåga att hantera alla utmaningar, såväl plötsliga som förväntade. Region Halland har en god, både kortsiktig och långsiktig, finansiell handlingsberedskap samt därmed också en definitionsmässigt stark finansiell ställning. Denna ekonomiska situation har uppnåtts genom medveten hushållning av resurser över tid, både för att klara framtida åtaganden och för att kunna hantera tillfälliga konjunktursvängningar.

Osäkerhet kring finansiella förutsättningar inom regional utveckling

I omvärlden pågår olika processer som kommer att påverka förutsättningarna för genomförandet av det regionala utvecklingsarbetet. Under sommaren 2026 levereras slutbetänkandet från statens utredning av den regionala utvecklingspolitikens inriktning och utformning. Beroende på vilka förslag som presenteras kan utredningen på sikt komma att påverka såväl ansvarsförhållanden som finansieringen av politikområdet. Därtill pågår förhandlingar inför EU:s nästa långtidsbudget (2028–2034). EU-kommissionen föreslår en omfattande omstrukturering med färre program, större flexibilitet och nära en fördubbling av utgifterna. Flera välkända program föreslås bli kvar, men integreras i större helheter där nationella och regionala partnerskapsplaner ska styra medelsfördelningen. Vilket medför en risk för minskat regionalt inflytande beroende på hur den nationella processen utformas.

Välfärdsbrottslighetens utmaningar

Under de senaste åren har det uppmärksammats allt mer att offentligt finansierad verksamhet utnyttjas på medvetna och otillåtna sätt, vilket leder till en felaktig fördelning av välfärdens resurser och tjänster. Denna typ av handlingar benämns som välfärdsbrottslighet och hotar både de ekonomiska resurserna, kvaliteten på välfärden och förtroendet för välfärdssystemet. Som välfärdsaktör är det därför angeläget att Region Halland har ett effektivt och ändamålsenligt arbete för att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrottslighet i alla organisationens verksamheter. För att lyckas i ett sådant arbete krävs en kultur som främjar utveckling och ansvarstagande såväl som en struktur som håller över tid och gör det enkelt att göra rätt.

Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet

Region Hallands identifierade utmaningar kopplade till trenden ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet ligger inom områdena krisberedskap och civilt försvar samt hållbara och flexibla lokaler:

- Ökad takt i upprustningen av civil beredskap. Region Hallands verksamheter behöver vara robusta såväl i vardag som i kris.
- Säkerställa att lokaler och byggnader blir flexibla, hållbara, redundanta och robusta för att möta både ställda krav och verksamheters behov.
- Ökad digitalisering medför ökade hot, det krävs ett säkerställande av Region Hallands informations- och cybersäkerhet.

Civil beredskap

Omvärldsläget påverkar hela samhället och får långtgående konsekvenser. Alla samhällsaktörer delar utmaningen i att prioritera och navigera världsläget. Utvecklingen i omvärlden påverkar även den europeiska säkerhetsordningen, vilket i sin tur får konsekvenser för Sveriges säkerhet. Under de senaste decennierna har en gemensam strävan efter ökad effektivitet på global nivå också påverkat det svenska samhället. Den utveckling som skett i Sverige har medfört att säkerhetsaspekter blivit eftersatta och därmed ökat samhällets sårbarheter på flera områden.

I spåren av krig hotas Europa och Sverige av det kraftigt försämrade säkerhetsläget, vilket ställer högre krav på oss som samhällsaktör inom flera områden. Samtidigt ökar extrema väder vilket påverka människors hälsa och skapa utmaningar i att bedriva samhällsviktig verksamhet. Den rådande situationen belyser behovet av krisberedskap, återuppbyggnad av totalförsvaret och stärkandet av cybersäkerhet, där kunskap, resurser och lagstiftning inte har utvecklats i samma takt som hotbilderna.

Hela det svenska samhället står inför ett arbete med ökad robusthet inom såväl infrastruktur som åtgärder för att anpassa samhället till klimatförändringar och säkerhetshot. Det är nödvändiga åtgärder som behövs på alla nivåer i samhället och inom de flesta viktiga försörjningsområden som exempelvis energi, transporter, livsmedel, vattenförsörjning, vård och finansiella tjänster. Erfarenheter från pandemin och det försämrade säkerhetsläget har medfört krav på ökad förmåga inom försörjningsberedskap, vårdlandsstöd och ledningsförmåga.

Robusta verksamheter i vardag, kris och ytterst krig

Krisberedskap handlar om förmågan att, i den dagliga verksamheten, kunna förebygga och hantera oförutsedda händelser, som olyckor och störningar. Vid ett krisläge behöver samhället och hälso- och sjukvården kunna ställa om snabbt. En alltmer avancerad och komplex vård kräver moderna och välutrustade sjukhusbyggnader. Lokaler utanför sjukhusbyggnaderna, så som vårdcentraler, kommer att behöva öka robustheten med exempelvis reservkraft och tillgång till reservvatten för att leva upp till ny lagstiftning inom

området. Region Halland omfattas av NIS2¹ vilket innebär att även underleverantörer och externa IT-tjänsteleverantörer måste uppfylla relevanta säkerhetskrav.

För att kunna bedriva den sjukvård som är nödvändig i såväl vardag som kris behövs god tillgång till medarbetare i hela vårdkedjan. Det kommer att krävas en större utbildningsinsats inom säkerhet och krisberedskap i hela organisationen, bland annat ökade kunskaper i katastrofmedicin.

Informationsmiljö och diskussionen i samhället, påverkar Region Halland

Den globala och nationella samhällsdiskussionen präglas av frågor kring säkerhet, hållbarhet och teknologisk utveckling. Den offentliga debatten rör sig kring hur samhället kan anpassa sig till nya utmaningar och möjligheter, såsom klimatförändringar, digitalisering och demografiska skiften. För Region Halland innebär detta att vara lyhörd för invånarnas behov och förväntningar, samtidigt som man navigerar i en komplex och föränderlig omvärld. Vi lever i ett informationsintensivt och allt mer polariserat samhälle.

Under de senaste åren har det skett betydande förändringar inom press- och medielandskapet. Traditionella medier har fått konkurrens av digitala plattformar och sociala medier, vilket har förändrat hur information sprids och konsumeras. Den fria pressen står inför utmaningar som minskade annonsintäkter och ökad konkurrens om läsarnas uppmärksamhet. Det leder både till ”blinda fläckar” som inte granskas i världen, men också färre och mindre insatta journalister. Samtidigt har sociala medier blivit en viktig kanal för samhällsdiskussion och informationsspridning, vilket ställer nya krav på mediekritik och källkritik.

Informationspåverkan och desinformation har blivit alltmer framträdande. Antagonister och olika aktörer använder offentliga plattformar för att påverka och sprida desinformation. För Region Halland innebär detta att det blir ännu viktigare att stärka sitt demokratiuppdrag och motverka desinformation genom utbildning och information till medarbetare och invånare. Det är viktigt att säkerställa att säkerhet och skydd av integritet utvecklas parallellt med den digitala utvecklingen för att bibehålla tilliten till tekniken och samhället. Det betyder också att kommunikationsperspektivet är avgörande i en samlad leverans av välfärd.

Att värna om öppenhet och demokratiska värderingar samtidigt som man skyddar sig mot angrepp eller påverkan är en svår balansgång. Det är lika viktigt att förstå våra kommunikativa sårbarheter som det är att förstå sårbarheter i tillgång till vatten, läkemedel och andra resurser som vi är vana vid att analysera. Det som sker i informationsmiljön påverkar både den digitala, fysiska och kognitiva miljön. Allt hänger ihop.

Robusta system

Det säkerhetspolitiska läget i världen bidrar till att globaliseringen som trend är på väg neråt till förmån för fokus på närområde. Tyngden de närmaste åren kommer att ligga på vad som påverkar Region Hallands närmaste region, med syfte på kontexten Norden/EU/EES.

¹ NIS2-direktivet (Network and Information Security Directive 2) är EU:s nya, skärpta lagstiftning för att stärka cybersäkerheten i samhällskritiska sektorer för medlemsländer.

När det gäller det säkerhetspolitiska läget pekar säkerhetspolisen (SÄPO) ut två områden inom digitalisering som extra sårbara. Det första området gäller säkerhetsskydd som handlar om att skydda teknik och information. Detta innebär ett fortsatt arbete med åtgärder för att säkra det digitala ekosystemet från externa attacker. Det andra området som pekas ut är informationsinhämtning och informationspåverkan genom olika offentliga plattformar. Utländska aktörer, främst Ryssland, Kina och Iran, pekas särskilt ut i SÄPO:s rapport (4). Dessa hot är svårt att skydda sig enbart genom tekniska åtgärder, utan här krävs även utbildning och information till användarna, som är Region Hallands medarbetare. När människor och samhälle i allt högre grad blir beroende av digital teknik är det viktigt att säkerhet och skydd av integritet utvecklas parallellt så att tillit till tekniken och samhället bibehålls. Vägen dit kräver prioriteringar, uthållighet och omfattande satsningar inom verksamhetsutveckling, förändrade arbetssätt, digitala verktyg och IT-infrastruktur.

Den digitala utvecklingen i samhället går snabbt, men informations- och cybersäkerheten stärks inte i samma takt. Detta gap kommer att fortsätta öka om inte kraftfulla åtgärder vidtas på alla områden i såväl offentlig som privat sektor. Förtroendet för digitaliseringen – och samhällsnyttan av den – riskerar att hotas om inte säkerheten prioriteras högt. Cyberangrepp blir allt vanligare och kan få allvarliga konsekvenser för individers, organisationers och Sveriges säkerhet. Såväl verksamhetsutveckling som samverkansinitiativ blir därmed centrala för att minska sårbarheten. Det bedöms att det blir allt viktigare för främmande makt att ha en offensiv förmåga för att kunna genomföra angrepp för att förstöra information eller infrastruktur.

Omhändertagande av många skadade eller sjuka

Sjukvårdssystemet behöver beredskap för att kunna omhänderta många skadade eller sjuka, till exempel vid en masskadehändelse med svåra skador, exponering för farliga ämnen eller en omfattande epidemi eller pandemi. En förutsättning för detta är en beredskap för att vid behov snabbt kunna skala upp flera delar av vårdkedjan och dimensionera utifrån rådande omständigheter. Åtgärder för en flexibel och effektiv resursfördelning behövs för att möta de vårdbehov som uppstår. Region Halland behöver även vara rustade för att, tillsammans med de halländska kommunerna, kunna hantera händelser i Halland men även erbjuda hjälp till andra.

Smittspårningsverksamhet

Sjukvårdssystemet behöver kunna hantera storskalig provtagning och smittspårning systematiskt och ändamålsenligt. En förutsättning för detta är en beredskap för att vid behov snabbt kunna starta upp specifik provtagnings- respektive smittspårningsverksamhet som dimensioneras utifrån rådande omständigheter. Genom detta kan åtgärder för att begränsa smittspridningen effektiviseras och ordinarie vårdenheter avlastas så att en mer flexibel och effektiv resursfördelning kan ske för att möta de vårdbehov som uppstår vid en fullskalig epidemi/pandemi.

Hållbar lokalförsörjning

Vårdmiljöforskning genomgår en expansiv utveckling och är i fokus inom vård och arkitektur nationellt och globalt. Forskningen visar att utformning av lokaler påverkar såväl

patientens hälsa som personalens arbetstillfredsställelse. Vårdmiljön kan beskrivas som det fysiska rummet, atmosfären eller vårdkulturen som råder. Vårdmiljön ska ses som en central del i vårdandet och behandlingen, oavsett om det handlar om intensivvårdens högteknologiska miljöer, den psykiatriska slutenvården eller vårdcentralen. För att uppnå en god vårdmiljö är vikten av samplanering mellan vård och arkitektur i tidiga skeden avgörande. (5)

För att möta vårdens föränderliga behov och skapa långsiktigt hållbara lokaler krävs flexibilitet. Fastigheter och lokaler behöver säkras så att samhällsviktig verksamhet kan bedrivas under alla förutsättningar.

Region Halland har ett äldre fastighetsbestånd. Många lokaler har stora renoveringsbehov och behov av anpassning för förändrade förutsättningar och utveckling inom hälso- och sjukvården. Detta leder till stora investerings- och finansieringsbehov som är osäkra både vad gäller storlek och när i tiden de förväntas uppstå. Risker och osäkerheten kring hur detta påverkar regionens ekonomi kan delvis hanteras genom den lokalförsörjningsplan där både fastighetstekniska behov och verksamhetsbehov prioriteras långsiktigt. En förståelse för utvecklingstrender och samhällsutveckling är viktigt för att kunna anpassa regionens fastigheter till ändamålsenliga, hållbara och robusta lokaler på kort och lång sikt.

Klimat- och miljöförändringar

Region Hallands identifierade utmaningar kopplade till klimat- och miljöförändringar ligger inom områdena minskad klimat- och miljöpåverkan samt grön omställning:

- Minska klimatpåverkan och anpassa samhället till ett klimat i förändring och genomföra viktiga insatser för att bevara den biologiska mångfalden.
- Minska Region Hallands klimatavtryck i egna verksamheter.
- Öka medvetenheten om klimatpåverkan kopplat till den egna verksamheten, till exempel AI/digitalisering, byggnation och materialanvändning.
- Att som samhällsaktör underlätta och stödja grön omställning i näringsliv och för invånaren genom samverkan.

Minskade utsläpp för hållbara livsmiljöer

Minskningen av utsläppen i världen, Sverige, och Halland går för långsamt. För att nå målet om noll nettoutsläpp till år 2045 behöver utsläppen minska markant. Antalet invånare i Halland väntas fortsätta öka, vilket innebär att länet ska växa samtidigt som utsläpp måste minska i en hög takt.

Enligt generationsmålet måste Halland säkra att produktion och levnadsvanor inte orsakar ökade miljö- och hälsoproblem också utanför Sveriges gränser. De konsumtionsbaserade utsläppen från halländska aktörer är omfattande. Särskilt beaktat att Halland har en köpstark befolkning och att det regionala näringslivet till stor del utgörs av företag som levererar varor och tjänster som direkt når slutkonsumenten. (6) (7)

Miljö för bättre hälsa och livskvalitet

Miljö- och klimatfrågorna handlar i hög utsträckning om samhällets välfärd. En ren och frisk miljö ger bättre hälsa och livskvalitet vilket också påverkar Region Hallands verksamheter positivt. Globalt räknar man med att hälso- och sjukvården står för 4–5 procent av de totala växthusgasutsläppen. Som en viktig samhällsaktör har vården en betydelsefull roll i att minska klimatpåverkan. Halland behöver accelerera klimat- och miljöarbete inom vården för att bidra till en hållbar hälso- och sjukvård. Region Halland når inte upp till något av de nationella miljökvalitetsmålen. Inom flera av målområdena syns dessutom en negativ trendutveckling. Region Hallands resultat avseende organisationens klimat- och miljöarbete ligger mycket lågt i jämförelse med andra regioner. (8)

Klimatförändringar innebär förutom andra former av påverkan på samhället, även att levnadsmiljöer för smittöverförande djur och insekter förändras. Detta riskerar i sin tur förändra sjukdomspanoramat och göra att infektioner som idag är sällsynta eller inte alls förekommer i Sverige, blir vanligare.

Ansvar för grön omställning

Region Halland har en betydande roll i grön omställning både som pådrivande kraft och som konsument. Viktiga verktyg för att nå framgång i klimat- och miljöarbetet är bland

annat digitalisering, kommunikation och hållbar upphandling. Det köps årligen in en stor mängd varor och tjänster som orsakar en omfattande miljöpåverkan.

Digitalisering och utveckling av Artificiell intelligens (AI) påverkar samhället i alla delar. Det finns stora möjligheter att använda detta för att bidra till att effektivisera inom olika sektorer, bland annat minska klimatpåverkan genom smart teknik, optimering av elnät, miljöövervakning. En ökad medvetenheten kring de klimatomständigheterna kring AI och digitalisering är viktig för att kunna hanteras ansvarsfullt. Klimatpåverkan och energianvändningen från digitalisering och AI växer och är betydande – samt komplex. Det blir allt viktigare att beakta klimat- och miljöaspekter tidigt i införande av ny teknik.

Klimatomställningen handlar också om att anpassa samhället efter ett alltmer extremt klimat. Även här har offentliga aktörer en viktig roll i att klimatanpassa, planera för ett hållbart samhälle och öka krisberedskapen. Även elförsörjningssystemet spelar en central roll för att minska utsläppen av växthusgaser. Den ökade elanvändningen i landet ska mötas samtidigt som en omstrukturering av elproduktionen i Sverige sker.

En hållbar transportsektor

En sektor som kan nämnas särskilt är transportsektorn. I Halland står transportsektorn för nästan hälften av de samlade klimatpåverkande utsläppen som uppkommer inom länets gränser (6). Kollektivtrafiken utgör en central del i arbetet med att främja hållbart resande och minska utsläppen från transportsektorn. Utvecklingen av kollektivtrafik och transportsystem är även nära sammanlänkad med regionens arbete inom regional fysisk planering.

Den halländska befolkningen växer

Region Hallands utmaningar kopplade till trenden med en växande befolkning i Halland ligger inom områdena ett hållbart växande Halland och ökande välfärdsbehov:

- Hallands befolkning väntas fortsätta växa men i en lägre takt än tidigare
- En växande befolkning ökar bostadsbehoven, ställer krav på ökad kapacitet i transportsystemet och väcker frågor om hur regionen ska planera för att växa hållbart.
- Ökande klyftor som resultat av att Halland inom vissa geografiska områden har en negativ befolkningsutveckling.
- Ökande vårdbehov hos en befolkning som blir allt äldre.

En demografi i förändring

Demografiska förändringar är inte isolerade händelser utan interagerar med andra politiska, ekonomiska och sociala faktorer för att forma den geopolitiska kartan. Nu syns tecken på att den globala befolkningstillväxten bromsar in. En allt äldre befolkning får konsekvenser på samhällsnivå. Samtidigt finns risker med en stor ung befolkning i länder med hög korruption, låg tillväxt och hög fattigdom. I dessa länder riskerar klimatproblem och vattenbrist att bli allt större, vilket kan leda till såväl krig som stora flyktingströmmar. (1)

En fortsatt positiv – men avtagande – tillväxt

De senaste 50 åren har 86 procent av befolkningstillväxten skett i storstadsregionerna, samt Uppsala och Halland. Utifrån ett halländskt perspektiv har urbaniseringsprocessen därför varit mycket fördelaktig. Halland har haft den näst högsta befolkningsökningen jämfört med övriga regioner under perioden.

Att Halland växer skapar på många sätt goda förutsättningar för regionen. Men det skapar också utmaningar gällande hur regionen och kommunerna planerar för ett attraktivt och hållbart Halland. När befolkningsunderlaget växer väcks frågor rörande bostadsplanering, markanvändning, samt utbyggnad av infrastruktur och kollektivtrafik. Det finns risk för kapacitetsbrist i ett transportsystem som kommer behöva hantera allt större trafikmängder. Även klimatanpassning kommer bli en allt viktigare fråga ur ett planeringsperspektiv. Många av dessa frågor stannar inte vid kommungränsen och kommer bli centrala frågor att hantera in det fortsatta arbetet med regional fysisk planering.

Sedan 1990-talet har samtliga Hallands kommuner förutom Hylte haft en positiv befolkningsutveckling. Snabbast har tillväxten varit i regionens norra delar som omfattar Kungsbacka, Varberg och Falkenberg. I de södra delarna är det Halmstad, i egenskap av regional centrumstad, som utgjort motor för befolkningstillväxten. Laholm har historiskt sett en positiv befolkningsutveckling, men i Hylte har befolkningen minskat över tid.

De senaste åren har det emellertid skett ett trendbrott i Hallands befolkningsutveckling. Halland är fortsatt en av landets mest växande regioner, men befolkningen ökar i en betydligt lägre takt än tidigare. Under 2024 ökade befolkningen med ungefär 1300 invånare. Det är en större ökning än föregående år, men ur ett historiskt perspektiv en fortsatt låg nivå. Trenden syns i större delen av riket och Halland hade under 2024, i relativa termer, den femte högsta folkökningen bland Sveriges 21 regioner. Alla kommuner i Halland förutom Hylte ökade sin befolkning under året.

Inbromsningen beror framför allt på minskad inflyttning och lägre födelsetal.² Att det inrikes flyttnettot minskar hänger sannolikt samman med att flyttningar över länsgräns generellt minskat under lågkonjunkturen i kombination med en trögare bostadsmarknad som försvårat flyttkedjorna.

Den sjunkande fruktsamheten är en utveckling som nu på allvar börjat uppmärksammas i Sverige men som länge varit påtaglig i andra europeiska länder. Forskningen har svårt att ge ett entydigt svar på varför det föds färre barn än tidigare. Historiskt har antalet födslar haft ett tydligt samband med den ekonomiska utvecklingen. Men eftersom fruktsamheten började sjunka redan under 2010-talet, då konjunkturen var god, tycks inte de senaste årens nedgång i konjunkturen ligga bakom de låga födslosten. Många lyfter därför oro över framtiden och förändringar i attityder som potentiella förklaringsfaktorer. Vilken roll värderingar och attityder spelar i utvecklingen är svårt att svara på. Men oavsett bakomliggande orsak syns det tydligt i statistiken att kvinnor generellt väntar längre med att få sitt första barn och att antalet födslar per kvinna sjunker. (9)

² Färre invandringar och fler utvandringar än tidigare bidrar också till att tillväxten bromsar in. Här bör poängteras att Skatteverket genomfört ett arbete med att ta bort personer från folkbokföringen som tidigare utvandrat. Det gör att utvandringstalen ser högre ut än vad de egentligen är. Invandrings- och utvandringsstatistiken är därför något svårtolkad under den senaste perioden.

Framåt visar prognosen att befolkningen kommer fortsätta öka i Halland men i lägre takt än den gjort historiskt. Det förväntade inbromsningen beror på flera samverkande faktorer. På riksnivå väntas låga fruktsamhetstal, ökade dödstal, och lägre invandring leda till en dämpad befolkningsökning jämfört med tidigare under 2000-talet. För regionerna innebär det att konkurrensen om nya invånare hårdnar, vilket för Hallands del väntas leda till ett lägre inrikes flyttnetto än tidigare. Även i Halland väntas fruktsamhetstalen ligga under tidigare nivåer, samtidigt som många i större födelsekullar (40-, 50- och 60-talister) når en hög ålder. Sannolikt kommer det därför dö fler än det föds under kommande år. Därtill påverkas även Halland av de lägre invandringstalen.

Totalt förväntas antalet invånare i Halland att öka med ungefär 11 500 personer under perioden 2025 - 2040. Det motsvarar en årlig ökning på ungefär 720 invånare. I förhållande till den historiska utvecklingen är detta en låg ökningstakt, men i ett nationellt perspektiv behåller Halland sin position som en tillväxtregion. Många andra län förväntas ha stillastående eller minskande befolkning under samma period. (10)

Demografiska utmaningar – färre ska försörja och ta hand om fler

Ett vanligt mått för att beskriva åldersstrukturen i en region är den demografiska försörjningskvoten³. I Halland ligger kvoten på 87,3 (77,1 för riket i snitt), vilket är den åttonde högsta nivån bland landets regioner och innebär att det i Halland är påtagligt att färre kommer att behöva försörja fler.

En av de större demografiska förändringarna framöver kommer att ske inom gruppen äldre, det vill säga personer som är 65 år eller äldre. Inom denna grupp kommer andelen personer som är 80 år och äldre bli allt större under prognosperioden. Fram till 2040 visar prognosen att antalet personer som är äldre än 80 år väntas öka med 43 procent och utgöra en allt större andel av befolkningen. (10) Region Halland behöver framåt sett hantera ett ekonomiskt tuffare läge samtidigt som den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning blir en stor utmaning framåt. Trots att äldres hälsa har förbättrats förväntas äldres behov av vård och omsorg öka kraftigt.

Ökande kostnader för läkemedel

Andelen äldre i befolkningen ökar och volymförändringar är en drivande faktor bakom att läkemedelskostnaderna ökar över tid. Den åldrande befolkningen medför också ökad incidens av cancer och behovet av cancerbehandling, samtidigt som patienterna lever längre med sin cancersjukdom. (11) Förutom cancerbehandling är läkemedel vid ovanliga sjukdomar, vissa läkemedel för inflammatoriska sjukdomar samt vissa hjärt- och kärl-läkemedel, diabetes och ADHD terapiområden som är särskilt avgörande för kostnadsutvecklingen.

Läkemedel för avancerad terapi (ATMP) är biologiska läkemedel som baseras på celler, vävnader och gener. Några exempel är ATMP för behandling av cancer och genterapier vid sällsynta sjukdomar. ATMP kan innebära en engångsbehandling som i vissa fall kan vara botande och ersätta annan långvarig och kostsam behandling. Engångskostnaden för dessa

³ Den demografiska försörjningskvoten beräknas som summan av antal personer 0–19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20–64 år och därefter multiplicerat med 100. Ju högre tal detta mått visar (kvot) desto tyngre är försörjningsbördan för de som befinner sig i åldersgruppen 20–64 år.

läkemedel är mycket hög vilket behöver ställas i relation till osäkerheten kring effekt och säkerhet på längre sikt. Användningen är fortfarande begränsad men förväntas öka. Sammantaget är det osäkert vilken påverkan dessa läkemedel får för kostnadsutveckling och vårdbehov i framtiden.

I Socialstyrelsens prognos för 2025–2028 bedömer myndigheten att den totala kostnaden för läkemedel och handelsvaror (produkter som ryms inom högkostnadsskyddet) kommer att öka med 20 procent mellan 2024 och 2028. Regeringen beslutade om en höjning av trappan i högkostnadsskyddet. Från och med 1 juli 2025 är taket 3 800 kr. Baserat på data från 2024 innebär denna justering att förmånskostnaderna minskar med cirka 2 miljarder årligen 2026–2028. Socialstyrelsens prognos har inte tagit hänsyn till denna förändring i sin prognos. Kostnaderna för smittskyddsläkemedel förväntas ligga stabilt mellan 2024 och 2028. Kostnaderna för läkemedel som beställs av vårdgivare från apotek (rekvisionsläkemedel) förväntas öka med 15 procent mellan 2024 och 2028. (11)

Region Halland har de senaste åren uppvisat höga kostnader för läkemedel inom läkemedelsförmånen, men låga kostnader för rekvirerade läkemedel jämfört med riket i genomsnitt.

Inom EU sker ett arbete med att uppdatera läkemedelslagstiftningen. Nuvarande förslag för att förbättra tillgången på antibiotika och nya innovativa läkemedel kan påverka tillgången på äldre läkemedel och kan leda till högre läkemedelskostnader för regionen.

En god och jämlik hälsa ställer krav på jämlika livsvillkor

Region Hallands utmaningar kopplade till trender inom jämlik hälsa och livsvillkor ligger inom områdena ökade klyftor i samhället och ojämlikhet:

- Medvetandegöra ojämlika villkor för hallänningarna och stärka arbetet med insatser.
- Förebyggande insatser i en tidig ålder för att stärka barns och ungas psykiska hälsa och främja jämlika förutsättningar.

Skillnad i livsvillkor

Halland hamnar ofta högt i mätningar som förknippas med socioekonomi. Halland har rikets längsta medellivslängd, höga inkomster, låg arbetslöshet och en förhållandevis högutbildad befolkning. Men liksom i riket finns det även i Halland stora skillnader mellan grupper. Det finns grupper som generellt står längre ifrån arbetsmarknaden än genomsnittet. Det finns också skillnader i hälsoutfall, avseende exempelvis ålder, kön och utbildningsnivå. Likväl finns det en geografisk dimension till skillnaderna i de socioekonomiska förutsättningarna. Delar av Hallands landsbygd har större socioekonomiska utmaningar jämfört med läns-genomsnittet. De socioekonomiska förutsättningarna är dessutom godare i länets norra delar och det finns stora skillnader mellan bostadsområden inom de större städerna i länet. (12) Region Halland har en utmaning i att arbeta förutsättningsskapande för att minska klyftor och avstånd i regionen och trygga en god och tillgänglig samhällsservice.

Tillit till samhällets institutioner och till andra människor

Utanförskap och stora skillnader i livsvillkor riskerar att försvaga sammanhållningen i samhället i ett större perspektiv. Liksom i Sverige som helhet minskade valdeltagandet i Halland under valen 2022 för första gången sedan 2002. Valdeltagandet har ett starkt samband med socioekonomi och varierar från 49 och 92 procent mellan distrikten i Halland. Något som är centralt för att ett demokratiskt samhälle ska fungera och utvecklas är tillit. Det handlar dels om tillit till samhällets institutioner, dels om tillit till andra människor. Personer som är exponerade för flera riskfaktorer för ohälsa och är mer beroende av välfärdssamhället har generellt en lägre och sjunkande tillit. En lägre tillit syns även bland unga människor. I Halland ligger den mellanmänniskliga tilliten i nivå med riket och är stabil över tid, men enkätstudier visar en nedgång i mellanmännisklig tillit bland unga i Halland. (13) Region Halland kommunicerar kontinuerligt med invånaren via olika plattformar. Det finns här en utmaning att öka tillgängligheten och förmågan att bygga tillit och nå fram till alla målgrupper – oavsett förutsättningar och oavsett var man befinner sig.

Ojämlig hälsa och ökande klyftor

En god folkhälsa innebär att hälsan är så god och så jämnt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället. En god folkhälsa är centralt för en hållbar utveckling, och dessutom avgörande för att hälso- och sjukvården ska klara att möta framtidens hälsoutmaningar och vårdbehov. Folkhälsan i Halland är över lag god, men den är inte jämnt fördelad. Varken i Halland eller i Sverige som helhet ses några tecken på minskad relativ ojämlikhet i hälsa. Den ojämlika hälsan speglas i samtliga övergripande hälsoutfall, hur länge vi lever, självskattad hälsa samt i sjukdomsutfall. (13) (14) Skillnader i hälsa kan delvis förklaras av olika levnadsvanor i olika grupper. (15) Kvinnor, unga och personer med låg inkomst uppger oftare psykiska besvär än andra. (16)

Ojämligheten i hälsa uppstår till följd av att sociala grupper har olika tillgång till resurser som påverkar hälsan, såsom utbildning, arbete och försörjning. De olika resurserna är sammankopplade, förstärker varandra och samspelar genom hela livet. Hälsa är därmed både en förutsättning för och ett resultat av andra viktiga resurser. Med mer jämlika livsvillkor och resurser blir också hälsan mer jämlik.

I takt med stigande ålder ökar risken för sjukdomar och hälsoproblem. Den fas i livet då behoven av vård och omsorg ökar inträffar tidigare för personer med kortare utbildning och lägre inkomst jämfört med personer med hög utbildning och inkomst. Faktorer som kan påverka hälsan positivt är till exempel motion, näringsrik mat och social samvaro.

Uppväxtvillkor lägger grunden

Förhållandena under uppväxtåren kan få stor påverkan på en individs förutsättningar senare i livet. Barn som växer upp i ogynnsamma förhållanden har ett större vårdbehov än barn i samma ålder har i genomsnitt. Det påverkar vårdkonsumtionen även som vuxen. (16)

Det finns trender inom den yngre åldersgruppen som är särskilt oroväckande. Den självrapporterade psykiska ohälsan är högre bland unga. (13) Psykisk ohälsa kan hindra barns och ungas utveckling och möjligheter att etablera sig i samhället. Det finns stora

vinster med att uppmärksamma och minska den psykiska ohälsan under de tidiga åren av ett barns liv genom effektiva och riktade insatser. (16)

Andelen unga som lever i hushåll med låg ekonomisk standard i Halland har ökat, från 11 procent 2011, till 13 procent 2023. I ett nationellt perspektiv är det en låg nivå (endast Stockholm har en lägre andel). Men skillnaderna är mycket stora mellan inrikes och utrikes födda. I Halland lever 48 procent av unga födda utanför Sverige i hushåll med låg ekonomisk standard. För inrikes födda är andelen 10 procent. (17)

Skolresultat är något som i mycket hög utsträckning påverkar individens förutsättningar i framtiden och det finns ett starkt samband mellan elevers socioekonomiska bakgrund och studieresultat. Genomsnittsbetygen för elever med föräldrar som har förgymnasial eller gymnasial utbildning är lägre än för elever vars föräldrar har en längre utbildning. Och genomsnittsbetygen för elever med utrikes bakgrund är lägre än för elever med inrikes bakgrund. Det syns en oroväckande trend i Halland där andelen elever med gymnasiebehörighet är lägre idag än för tio år sedan. (18)

Proaktivt och hälsofrämjande arbete

Hälso- och sjukvårdens hälsofrämjande och förebyggande arbete är avgörande för att förbättra folkhälsan, minska hälsoklyftorna i samhället samt för att hälso- och sjukvården ska klara att möta framtidens utmaningar och vårdbehov. Samtidigt behöver det breda arbetet ske inom områden som utbildning, arbetsmarknad, fritid, boende och miljö. Insatserna måste omfatta alla, men med ett särskilt fokus på de med sämst hälsa.

En tydlig förflyttning från fokus på sjukvård till ett förebyggande hälsofrämjande perspektiv där funktionsförmåga stöds, är också ett sätt att möta framtidens utmaningar med ett ökat antal äldre. Genom att verka för att bibehålla friskfaktorer kan vårdbehov skjutas på framtiden. Detta är ett gemensamt arbete för region och kommun. I den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft 1 juli 2025 har kommunerna ett ökat uppdrag avseende förebyggande arbete.

Hälso- och sjukvården har en viktig roll i att erbjuda patienterna stöd till hälsosamma levnadsvanor då skillnader i hälsa delvis kan förklaras av olika levnadsvanor i olika grupper. För att minska den ojämlika hälsan behöver vårdens insatser nå de grupper där förekomsten av ohälsosamma levnadsvanor är störst. (15) Jämlik vård kräver rättvis och representativ data – därför måste AI-utveckling inom hälso- och sjukvård utgå från hela befolkningens behov och erfarenheter. I Halland finns goda förutsättningar för att använda forskning- och utvecklingskompetens för analyser av invånarnas hälsosituation för att skapa underlag för preventiva insatser samt åtgärder som förebygger ohälsa och ojämlik hälso- och sjukvård.

Europeisk Hälsodata – EHDS⁴ sätter gemensamma regler för att förbättra sjukvården och stärka rättigheterna för patienterna. Genom att skapa en säkrare och mer tillgänglig hantering av hälsodata får vårdgivare ett bättre beslutsunderlag, oavsett var patienten befinner sig i Europa. Samtidigt öppnar det europeiska hälsodataområdet upp för nya

⁴ Förordningen om det europeiska hälsodataområdet (EHDS-förordningen)

möjligheter inom forskning och innovation – något som på sikt gynnar både vårdpersonal och patienter. (19)

De nationella screeningprogrammen är också ett sätt att skapa förutsättningar för en god hälsa, men det är inte alla som deltar i screeningen när de blir kallade, vilket leder till ojämlik hälsa. En förutsättning för att öka deltagandet i screening är att öka människors kunskap om betydelsen av att upptäcka cancer i tid.

Ett förebyggande hälsofrämjande arbete kan även bidra till minskad negativ klimat- och miljöpåverkan genom till exempel färre transporter, mindre åtgång av material och förändrad användning av läkemedel.

Jämlik tillgång på läkemedel

Utvecklingen av nya innovativa och skräddarsydda läkemedelsbehandlingar sker snabbt, till såväl mindre som större och bredare patientgrupper. Lagstiftning om särlekemedel har lett till utveckling av flera läkemedel för användning vid sällsynta medfödda sjukdomar. Dessa läkemedel är ofta högt prissatta och i många fall råder stor osäkerhet kring långtidseffekterna. Behovet av prioriteringar av vilka behandlingar samhället kan erbjuda kommer att öka i takt med en ökad möjlighet att kunna behandla fler tillstånd. Samtidigt som det sker en ökad möjlighet att behandla fler tillstånd förekommer det brist på läkemedel för kritiska behandlingar, däribland antibiotika och epilepsiläkemedel. Bristssituationer för dessa läkemedel riskerar att hota patientsäkerheten och framtvingar behovet av att prioritera behandling till de patienter som har störst behov. Såväl nationellt som lokalt kommer det krävas fortsatt arbete för att jobba med att förebygga och hantera bristssituationer.

Ökande antibiotikaresistens

Antibiotikaresistens bedöms vara ett av de största hoten mot den globala folkhälsan av WHO. (20) Globalt såväl som regionalt innebär trenden av ökande antibiotikaresistens redan idag att vanliga infektioner blir mer svårbehandlade.

På längre sikt kan antibiotikaresistens göra att vissa infektionssjukdomar inte går att behandla och bota. Även möjligheten att bedriva flertalet former av högspecialiserad vård kan påverkas då många ingrepp är förenade med infektionsrisk och verksam antibiotikabehandling är en förutsättning. Kampen mot antibiotikaresistens är ett prioriterat område både nationellt och globalt.

En arbetsmarknad i ständig förändring

Region Hallands utmaningar kopplade till trender inom en ständigt föränderlig arbetsmarknad ligger inom områdena kompetensförsörjning och inkluderande arbetsmarknad:

- Färre ska försörja fler vilket ställer krav på en hållbar kompetensförsörjning.
- En konkurrensutsatt arbetsmarknad ställer krav på Region Hallands arbete för att vara en attraktiv arbetsgivare.
- Utbildningsutbud behöver matchas mot behov i hela regionen för att främja tillväxt och inkludering på arbetsmarknaden.

En inkluderande arbetsmarknad

Halland har en hög sysselsättningsgrad och invånarna i regionen har bland de högsta lönerna i Sverige. Detta är något som minskar regionens sårbarhet när konjunkturen viker nedåt. (21) Men det finns stora skillnader mellan grupper i samhället och det är en stor utmaning att särskilt sårbara grupper fortsatt har en svår konkurrenssituation på arbetsmarknaden. Av de inskrivna på Arbetsförmedlingen i Halland tillhör 65 procent den gruppen⁵ som har svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. (21) När konkurrensen på arbetsmarknaden ökar finns det en stor risk att de som står längst ifrån arbetsmarknaden får en ännu längre väg till egenförsörjning.

Utifrån ett jämförande perspektiv är det trots allt en fördel för Halland att den arbetsföra delen av befolkningen förväntas fortsätta öka. Men när antalet personer i arbetsför ålder förväntas att öka i en svagare takt än tidigare är det sannolikt att frågan om hur samhället bäst tar vara på befintlig kompetens bli än viktigare. Prognoser över den framtida kompetensförsörjningen i Halland visar två tydliga trender: betydelsen av en formell utbildning ökar och fler behöver studera utbildningar som leder till jobb inom branscher med stora behov. Det finns framåt en stor risk för brist på gymnasialt yrkesutbildad personal. Det finns också en stor risk för brist på högutbildad personal inom välfärden, exempelvis läkare och specialistsjuksköterskor. Samtidigt finns en stor efterfrågan från näringslivet, särskilt inom teknik. (22)

I takt med att tekniken utvecklas förändras också arbetsmarknadens kompetensbehov. Hittills har användningen av AI inte skett i en sådan omfattning att det orsakat större förändringar på arbetsmarknaden. Men med hög sannolikhet kommer teknologin påverka en stor del av arbetskraften, och sannolikt högutbildade i högre utsträckning än vid tidigare teknikomvandlingar. (23)

Vårdens utmaning med kompetensförsörjning

Sveriges regioner uppger redan idag brist på flera av hälso- och sjukvårdens viktiga kompetenser för att hälso- och sjukvården ska fungera. Kompetensförsörjning är och fortsätter att vara en stor utmaning för välfärdssektorn inom olika områden, främst inom

⁵ Till denna grupp räknas enligt Arbetsförmedlingens definition personer som saknar gymnasial utbildning, personer födda utanför Europa och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

hälso- och sjukvården. Konkurrens om arbetskraft medför olika satsningar på till exempel lön och ersättningar vid sidan av ordinarie löneöversyn i syfte att lyckas behålla och rekrytera medarbetare. Handlingar som kan leda till obalans i lönebildningen samt ökad lönekonkurrens mellan arbetsgivare. Ett ändrat läge med konfliktvarsel och konflikt på arbetsmarknaden tyder på en allt mer komplex avtalsrörelse framöver. Arbetstidsfrågan har fått en ökande synlighet och ett ökat intresse. Förväntningarna om en sänkt arbetstid kan komma att krocka med hälso- och sjukvårdens behov av arbetskraft. (24) Region Halland står inför utmaning med att behålla, använda och utveckla medarbetares kompetens på rätt sätt för att minska rekryteringsbehoven. Samtidigt hantera det faktum att det blir allt mindre attraktivt att arbeta obekväma arbetstider och det utbredda deltidssarbetet inom hälso- och sjukvården.

En attraktiv arbetsgivare

Att vara en arbetsgivare som får nya medarbetare att både söka sig till och utvecklas inom organisationen är en utmaning för Region Halland de kommande åren. Den nya generationen lockas av att arbetsgivaren är omtänksam samt av trygghet och ett öppet arbetsklimat. De väljer att stanna där det ges möjlighet att påverka och bidra till något som skapar värde. Region Hallands goda resultat i olika rankningar, sättet att leda frågor och samarbeten på i kombination med Hallands storlek skapar bra förutsättningar att attrahera nya medarbetare.

Normativa bestämmelser genom exempelvis EU-direktiv eller nationellt genom ökat intresse hos Sveriges Kommuner och Regioner sker i allt större utsträckning än tidigare, vilket kan komma att begränsa Region Hallands möjligheter till lokala bestämmelser. Skarpa regler ställer krav på planering och hantering av kompetens på ett annat sätt än tidigare och kan komma och påverka kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvårdssektorn, något som i sin tur påverkar både kvalitet och tillgänglighet till vård.

Utveckling och lärande hela yrkeslivet

Region Halland står inför utmaningen med yrkeslivslånga lärandet som behöver främjas av ett mer flexibelt utbildningssystem. Frågor inom välfärden är alltmer komplexa inte minst morgondagens hälso- och sjukvård som är alltmer kunskapsintensiv. AI förändrar snabbt förutsättningarna för verksamhetsutveckling och arbetskraftens kompetensbehov. För att implementera AI krävs riktad kompetensutveckling inom både teknik och tillämpningsområden. Samtidigt innebär AI en förändrad arbetsroll, där den ofta fungerar som stöd eller samarbetspartner i beslutsprocesser, vilket ställer krav på nya arbetssätt, ansvarsfördelning och etiska riktlinjer. Konsekvenserna för arbetsmarknaden innefattar omfördelning av arbetsuppgifter, ökat behov av omställningsstöd och rekrytering av ny kompetens. För organisationer är investeringar i utbildning, förändringsledning och ansvarsfullt AI-användande av betydelse. (25)

Intresset för vårddyrken är fortsatt högt, vilket är positivt, men för att omhänderta det ökade intresset behöver Sveriges utbildningssystem anpassas och vägarna in till välfärdsyrkena behöver bli fler. På gymnasienivå noteras en lägre andel sökande till vårdprogrammet, vilket synliggör behovet av fler vägar till undersköterskeyrket såsom vuxenutbildning.

Vårdens förutsättningar ur ett demografiskt perspektiv

Region Hallands utmaningar kopplade till trender inom vårdens förutsättningar ligger inom områdena tillgänglighet till vård, nära och sammanhållen vård samt informationsdrivna verksamheter och AI:

- En stark men avtagande befolkningstillväxt utmanar välfärdsuppgiften inom hälso- och sjukvård.
- En åldrande befolkning skapar ökande vårdbehov.
- Sjunkande tillgänglighet till specialiserad vård på grund av kompetensbrist.
- Ökade läkemedelskostnader i takt med ökande andel äldre.

En sjunkande tillgänglighet till vård

Halland har över lag en hög vårdkvalitet och har under många år rankats högt i nationella jämförelser. En utmaning framöver kommer att vara att bibehålla en hög vårdkvalitet i tider av ekonomiskt underskott och nationell kompetensbrist på vårdpersonal. Det är också en utmaning att samtidigt accelerera klimat- och miljöarbete inom vården, där Halland idag rankas lågt i nationella jämförelser, för att bidra till en hållbar hälso- och sjukvård.

Tillgänglighet handlar också om att utveckla och implementera digitala verktyg, arbetssätt och kontaktformer. Det är en utmaning att i tillräcklig takt och omfattning tillgodose förväntningar, efterfrågan och behov av hälso- och sjukvård med god digital tillgänglighet.

Hållbar kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården

En hållbar kompetensförsörjning är en förutsättning för att kunna tillhandahålla patientsäker hälso- och sjukvård av hög kvalitet. Det ökade behovet av hälso- och sjukvård hos befolkningen skapar en obalans mellan utbud och efterfrågan av kompetens, vilket utsätter hälso- och sjukvården för ett omfattande omvandlingstryck där mer vård ska levereras av färre medarbetare. Trenden med sjunkande tillgänglighet inom specialiserad vård är oroväckande och ser inte ut att mattas av inom den närmsta framtiden. Situationen är likt i hela riket och för att vända utvecklingen krävs en ökad produktion, vilket i sin tur kräver tillgång till medarbetare med rätt kompetens. Det råder en nationell brist på flera yrkesgruppen inom offentlig sjukvård och medan bristen varierar över landet är den generellt stor när det gäller grund- och specialistutbildade sjuksköterskor, barnmorskor och olika specialistläkare. Inom Region Halland saknas specialistutbildade sjuksköterskor, främst inom operation, vilket påverkar den planerade vården, eftersom verksamheten behöver fokusera sina resurser och prioritera patienter med akuta behov. En stor utmaning ligger i att framgångsrikt och i god tid arbeta utifrån ändrade arbetssätt och få verksamheten att fungera utifrån faktiska, och därför också begränsade, personalresurser, inte minst utifrån Region Hallands ambition att minska beroendet av inhyrd personal.

Över tid kommer regionernas kompetensbrist att bli än mer uttalad. Sett till Region Hallands egna prognoser för 2018–2035 kommer troligtvis inte tillgången på arbetskraft i Halland att öka lika snabbt som efterfrågan. Enligt prognosen skulle 80 procent av alla nya invånare i arbetsför ålder (20–64 år) fram till 2035 behöva välja att arbeta i offentlig sektor för att täcka behovet som beräknas uppstå. (22) Den offentliga hälso- och

sjukvården möter samtidigt stor konkurrens från den privata arbetsmarknaden, till exempel bemanningsföretag, vilket ytterligare bidrar till kompetensbrist i regionerna.

Kortare väntan på vård

Trenden visar på en sjunkande tillgänglighet i riket och Region Halland är inget undantag. Inom operation ses en större försämring för Halland och gapet mellan Region Halland och rikssnitt minskar. Region Halland har allt svårare att behålla sin ledande position på området. En anledning är att fler och fler regioner har tagit efter Region Hallands arbetssätt gällande hantering av vårdgaranti. Detta i kombination med andra regioners ökade nyttjande av befintliga vårdavtal gör att konkurrensen om vård och vårdplatser hos de externa vårdgivarna ökar.

Kortare köer och väntetider till hälso- och sjukvård är grundläggande för att öka tillgängligheten och för att bibehålla ett högt förtroende för hälso- och sjukvården i befolkningen. En utmaning är att optimera regionens vårdflöden både internt och externt för att kunna efterleva den lagstadgade vårdgarantin. För att kunna möta behov och förväntningar är det avgörande med ett långsiktigt strategiskt arbete kring tillgänglighet. En del i det långsiktiga tillgänglighetsarbetet handlar om att idag arbeta med preventiva och hälsofrämjande insatser. Ett hälsofrämjande arbete med barn och unga minskar risken för ohälsa och sjukdom senare i livet, vilket i ett längre perspektiv påverkar behovet av framtida vård för denna målgrupp.

En vård närmare patienten

Den grundläggande tanken med mer vård nära är att vården ska ske så nära patientens normala livssituation som möjligt och sjukdom ska medföra minsta möjliga påverkan på patientens liv. Uttrycket nära vård är en beskrivning av hur hälso- och sjukvårdssystemet behöver ställa om för att hantera de utmaningar Sveriges regioner står inför. Andelen äldre blir allt fler i kombination med färre i arbetsför ålder och fler lever med kroniska sjukdomar. Detta får betydelse för organisation och innehåll för framtida vårdutbud. Det skapar också en utmaning när det gäller att erbjuda kontinuitet i vården, vilket är en bevisad framgångsfaktor både när det gäller medicinska utfall och invånares upplevelse av vården.

Ett annat sätt för vården att komma nära är att erbjuda vård som inte utgår från en fysisk vårdinrättning utan i stället kan ske genom mer flexibla lösningar där vården kommer närmare patienten. Kommuner och regioner i glesbygdsområden, till exempel i norra Sverige, har kommit långt i detta arbete. Distanskontakter skapar nya möjligheter för både patienter och hälso- och sjukvårdsutförare. Vid planering av utbud behöver den fysiska närheten beaktas för de patienter som har ett särskilt behov av detta. Drygt en tredjedel av primärvården sker idag i den kommunala hälso- och sjukvården och det finns inget som indikerar att detta kommer att minska.

I takt med vårdens och omsorgens utveckling har allt fler aktörer, både inom och utom organisationen, blivit en del av patientens liv och vardag och behovet av samordning kommer sannolikt att öka. I den nationella inriktningen för god och nära vård har primärvården utsetts att vara det sammanhållande navet för att stödja patienten och för att detta ska möjliggöras behöver primärvårdens ansvar utökas.

Hallands systematiska arbete med att erbjuda invånaren god vård nära behöver fortsätta i takt med att behov och samhälle förändras. Fortsatt utveckling inom informationsdriven verksamhet och användandet av tillgänglig vårddata samt AI-stöd är en viktig del i detta.

En betydande utmaning är att upprätthålla ett flöde där patienter som inte längre behöver sjukhusets insatser erbjuds vård och omsorg på annat vis. Detta för att sjukhusets resurser ska räcka till för de som är mest sjuka samt för att minska risken för vårdrelaterade infektioner. Det handlar om att gemensamt, kommuner och region, arbeta mot målsättningen att så snabbt som möjligt möjliggöra utskrivning från sjukhus. Här finns förbättringspotential såväl i jämförelse med andra regioner som utifrån regionens egen målsättning.

En alltmer avancerad vård i hemmet

En utmaning för Halland är att säkerställa goda förutsättningar för att bedriva avancerad sjukvård i hemmet. Detta kommer att innebära en förändring med utbudet av vård i hemmet då nuvarande organisation inte möter nya behov fullt ut. Det kan handla om organisationsgränser, men även kompetens. Arbetet behöver ske i samverkan mellan regionens förvaltningar och kommunerna. En följd av avancerad sjukvård i hemmet kommer innebära en ökad volym av medicinteknisk utrustning i hemmen. Hur denna utrustning ska hanteras och ansvaras för och vilken kompetens som behövs är frågor regionen behöver planera för framåt. Likaså ställer det krav på att invånare har tillgång till goda uppkopplingsmöjligheter.

I takt med att befolkningen blir äldre använder sig allt fler invånare av hälso- och sjukvård från olika vårdnivåer inom region såväl som kommun. Detta innebär att Region Halland behöver samverka över organisatoriska gränser med individens unika behov i fokus för att skapa en trygg och säker vård. Det innebär också behov av ökad tillgång till gemensam information och praktiska samverkansytor exempelvis gällande läkemedelshantering, hjälpmedel och journal. I vissa fall kommer arbetet behöva ske på oprövad mark genom att tolka lagrum, till exempel gällande journaltillgång över organisationsgränser och läkemedelshantering i öppenvård.

En mer nära och sammanhållen vård ställer krav på att den framtida läkemedelsförsörjningen tillgängliggör läkemedel till hallänningar inom såväl slutenvården som öppenvården. I takt med att alltmer avancerad vård kommer att bedrivas utanför sjukhus ökar behovet av att använda fler läkemedel i till exempel närsjukvården eller inom kommunal vård. För att kunna möta dessa krav på tillgång till läkemedel är det viktigt att regionen samverkar med bland annat Sveriges Kommuner och Regioner för att påverka de regelverk som försvårar denna utveckling. Region Halland behöver samtidigt ta innovativa steg för att möta nya behov av läkemedelsförsörjning.

Ökad nationell samverkan

De nationella kunskapsstöden i form av vårdprogram och personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp som skapas inom ramen för arbetet med den nationella kunskapsstyrningen ökar i antal. Dessa förväntas implementeras och följas upp i regionerna via ordnat införande, för att på en nationell nivå bidra till en jämlik och kunskapsbaserad vård. Även inom läkemedelsområdet och medicinteknik finns motsvarande nationell styrning. I samband med implementering, både av ny kunskap, nya läkemedel och ny

medicinteknik krävs förmåga att knyta ihop den nationella styrningen med möjliga lokala anpassningar för att i varje region arbeta på ett effektivt och nytänkande sätt. Hälso- och sjukvården använder och är beroende av olika medicintekniska produkter. Den EU-gemensamma lagstiftningen gällande medicinteknik inklusive så kallad in vitro-diagnostik har under de senaste åren förändrats och utvecklats. För att kunna möta de krav som ställs i de nya regelverken har de involverade aktörerna, inte minst tillverkare och vårdgivare, påbörjat ett intensivt utvecklingsarbete utifrån sina egna verksamheters förutsättningar och identifierade prioriteringsområden. Detta arbete kommer att fortsätta under kommande år med en förväntad eskalering inte minst med anledning av utvecklingen inom IT och digitalisering som påverkar det medicintekniska området i stor omfattning.

Förändrade ansvarsområden och styrning inom hälso- och sjukvården

Under 2023 tillsattes en utredning med syfte att ta fram beslutsunderlag för att göra det möjligt att på sikt införa ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården. (26) Till detta kommer Socialstyrelsens rapport om att regionerna måste öka antalet vårdplatser för att förbättra såväl tillgängligheten till vård som patientsäkerheten, samt Socialstyrelsens regeringsuppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att minska bristen på vårdplatser. (27) Vidare har regeringen avsatt medel i form av prestationsbaserad ersättning till regionerna för att öka antalet vårdplatser i landet samt minska överbeläggningar och utlokaliseringar. (28; 29)

Detta är en utveckling som varken definieras som en utmaning eller möjlighet, utan något som Region Halland behöver förhålla sig till och följa – men som kan komma att få stor påverkan på det regionala uppdraget kommande år. Det pågår just nu en arbetsprocess med en nationell samsjuklighetsutredning. Förslagen som togs fram i samsjuklighetsutredningen ska bearbetas och implementeras under en treårsperiod fram till och med 2027. Detta kan komma att få stor påverkan på såväl ekonomi, huvudmannaskap och samverkan mellan regional hälso- och sjukvård och kommunal socialtjänst kommande år. (30) Det kommer utgöra en tydlig ambitionshöjning, varpå kompetensförsörjningen kommer att bli en stor utmaning.

Teknikutveckling

Region Hallands utmaningar kopplade till trender inom teknikutveckling ligger inom områdena internationell konkurrenskraft och förnyelseförmåga, samt informationsdrivna verksamheter och AI:

- En global marknad där teknikutvecklingen accelererar utmanar det halländska näringslivets konkurrenskraft.
- Säkerställa goda förutsättningar för informationsdrivna verksamheter.

Global utveckling påverkar digital förflyttning

Teknikutveckling lyfts ofta fram som en av lösningarna på de komplexa utmaningar samhället står inför. Grunden för teknisk utveckling är data och information. Det krävs enorma mängder data för att driva den tekniska utvecklingen. I dag är det ett fåtal aktörer som har den kapacitet som krävs och insynen i hur systemen tränas är begränsad. Möjligheterna att skala upp dataanvändning och digital utveckling är starkt beroende av den globala utvecklingen och de regleringar som krävs för att säkerställa etiska och demokratiska processer på lokal nivå. (31) USA är en ledande aktör inom AI och digital teknik vilket innebär att mycket av den globala teknikutvecklingen formas av amerikanska innovationer, regelverk och marknadslogik. Det påverkar både möjligheter och beroenden för svenska regioner. Region Halland har i stor utsträckning byggt sin digitala infrastruktur på amerikanska leverantörers plattformar, vilket innebär att teknikutvecklingen påverkas av amerikanska marknadsförhållanden, regelverk och geopolitiska faktorer. Region Halland behöver öka förståelsen kring sårbarheten inom digital infrastruktur utifrån det globala läget om dataintegritet och digital suveränitet.

Näringslivets kunskapsintensitet

Halland har gynnats av utvecklingen mot en mer tjänstebaserad och kunskapsintensiv ekonomi. Det beror delvis på att länets näringsliv ur ett jämförande perspektiv har en koncentration mot tjänster snarare än traditionell tillverkningsindustri. En annan viktig förklaring till Hallands goda utveckling är att länets norra delar är integrerade i Göteborgsregionens växande arbetsmarknad. Jobbtillväxten i Halland har varit mycket god över tid, vilket vittnar om att företagen i länet har god konkurrenskraft. Men det finns vissa utmaningar som bör uppmärksammas.

Halland har, ur ett jämförande perspektiv, en låg internationaliseringsgrad. Exporten från Halland är låg jämfört med andra regioner, och länet har ett lågt beroende av utländska företag. (32) Detta är något som gynnat Halland i tidigare ekonomiska kriser, då det minskat påverkan från internationella konjunktursvängningar. Samtidigt finns det potential att stärka länets konkurrenskraft genom ökad internationalisering. Det finns exempelvis ett samband mellan internationalisering och ökad produktivitet. Export bidrar även till att bredda den egna marknaden, vilket framför allt är viktigt för mindre geografier med en liten närmärnad, såsom i Hylte. Det finns även ett behov att öka internationaliseringsgraden inom Hallands besöksnäring. Besöksnäringen i Halland är mycket stark, framför allt tack

vare många besökare från andra delar av landet. Men det finns potential att öka antalet utländska besökare.

Kunskap är den viktigaste insatsvaran i dagens ekonomi. En hög kunskapsintensitet hos företagen är en viktig förutsättning för att anamma och använda ny teknologi. I detta avseende ligger Halland lågt jämfört med många andra regioner. Länet har den 15:e högsta utbildningsnivån i dagbefolkningen (de personer som har sin arbetsplats i Halland), vilket vittnar om ett näringsliv med förhållandevis lågt kunskapsinnehåll. En annan utmaning för Halland, som har ett starkt samband med kunskapsintensiteten, är att näringslivet i regionen har en jämförelsevis låg produktivitet.

Låg export, låg produktivitet och låg kunskapsintensitet förklaras delvis av länets branschstruktur som har en tyngd mot mindre kunskapsintensiva tjänsteverksamheter. Fördelen med en koncentration mot dessa typer av branscher är att de har en god jobbskapande förmåga. Många av jobben inom servicebranscher kräver dessutom inte längre utbildningar, vilket sänker trösklarna in på arbetsmarknaden. Men en risk med en arbetsintensiv ekonomi, likt Hallands, är att all tillgänglig arbetskraft fångas upp i lågproduktiva företag. Det kan i sin tur vara hämmande för näringslivets förmåga till innovationer och förnyelse, vilket minskar länets omställningskapacitet.

För Hallands norra delar är avsaknaden av kunskapsintensiva och högproduktiva verksamheter nödvändigtvis inte ett stort problem, då det finns god tillgång till den typen av arbetstillfällen i Göteborgsregionen vilka även genererar skatteintäkter och konsumtion i Halland. Men länets sydligare delar har inte lika god tillgång till högproduktiva verksamheter inom sin funktionella geografi. Det ska även poängteras att, även om Halland som helhet har haft en stark tillväxt, har kommuner som Hylte, och delvis även Laholm, varit hårt drabbade av nedgången inom varuproducerande näringar, med en i perioder negativ utveckling i arbetstillfällen som följd. (32)

Som tidigare nämnt har Halland ur ett längre perspektiv haft en mycket god jobbtillväxt. Men sedan slutet av 2023 har länet haft en negativ utveckling i arbetstillfällen. Försvagad köpkraft hos hushållen till följd av inflation och höga räntor, i kombination med svagare befolkningstillväxt än tidigare, är bidragande orsaker till utvecklingen. Att regionen har en koncentration mot branscher som drivs av inhemsk konsumtionskraft, exempelvis hotell och restaurang, byggverksamhet och handel, är sannolikt en förklaring till att Hallands jobbtillväxt för tillfället är svagare än i riket som helhet. Därtill har global ekonomisk osäkerhet och försvagade exportmarknader lett till att tillväxten inom tillverkningsindustrin bromsat in. (21) (33)

Sannolikt kommer tillväxten i Halland öka i takt med att räntor och inflation sjunker till mer normala nivåer. Men det är troligt att Halland framöver inte kommer nå upp i de höga tillväxttal som tidigare rått under stora delar av 2000-talet. Det betyder att företagens förmåga att utvecklas och anpassa sig till nya förutsättningar är viktig för att Halland ska fortsätta vara konkurrenskraftigt.

Ökad digitalisering ger ökade förväntningar

Digitaliseringen är inte längre en teknisk fråga – den är en samhällsomvandling – den omformar förväntningar, roller och ansvar. Organisationer som vill vara relevanta måste inte bara följa med i utvecklingen, utan aktivt bidra till den. Detta kommer innebära att Sverige behöver bli mer riskbenäget och snabbfotat för att lyckas med AI-utveckling. Det

handlar inte om att ta risker, utan att våga agera inom en kontrollerad ram. AI innebär både kända och okända risker, och dessa kan hanteras genom: systematiskt, riskbaserat införande, tydlig ansvarsfördelning, etisk och juridisk analys.

Tillgängligheten till internet är en förutsättning för att skapa tillgänglighet till digitala tjänster. Tillgänglighet skapas dels genom utbyggnaden av bredband, dels genom utbyggnaden av 5G. Digitala tjänster kommer i allt högre grad nås via mobila lösningar. Därför är utbyggnad av bredband och 5G en förutsättning för att alla i Halland ska kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter överallt. God tillgänglighet till digitala tjänster är viktigt för såväl invånare som företag och ökar möjligheten att bo och verka i hela Halland.

De ekonomiska förutsättningarna och kompetensutmaningarna i kombination med de ökade förväntningarna från invånare, patienter och medarbetare driver behovet av att införa AI-lösningar. Lösningar som kan stödja effektiv informationshantering, automatiserade svar och proaktivt beslutsstöd blir avgörande för framtidens offentliga verksamhet.

Ökad nationell och europeisk samverkan och reglering

Den offentliga sektorn förväntas erbjuda tillgängliga, användarvänliga och säkra digitala tjänster. Att tjänsterna utformas med helhetssyn och utgår från användarnas behov snarare än med utgångspunkt i hur den offentliga sektorn är organiserad är viktigt för att möta behoven. Lika viktigt är sömlösa och säkra övergångar mellan tjänster över olika förvaltningsområden och organisationsgränser. Det ska också vara enkelt för medborgare och företag att komma åt tjänster, med principen att information bara behöver lämnas en gång och kan delas inom offentlig sektor. (34)

European Health Data Space (EHDS) är en EU-förordning som syftar till att skapa en gemensam digital infrastruktur och förmåga för hälsodata inom EU. Målet är att underlätta tillgången till och delningen av hälsodata mellan medlemsländerna. Förordningen kommer innebära förändringar i lagstiftning som skapar nya förutsättningar för att utveckla nya medicinska behandlingar och teknologier. (19).

För att nyttja digitaliseringens möjligheter att ta innovativa utvecklingskliv inom områdena för samhällsutmaningar, krävs god samverkan som bygger på gemensamma principer och regelverk för datadelning. Med detta på plats blir delningen säker, enkel och effektiv. På nationell regiongemensam nivå har nya samverkansinitiativ tagits på digitaliserings- och AI-området. Med rätt framdrift skapas förutsättningar för Region Halland och övriga regioner att dra större nytta av varandras utvecklingsinsatser och erfarenheter än idag.

Trend mot informationsdrivna verksamheter

Region Halland går miste om stora samhällsekonomiska nyttor och vinster om inte möjligheterna att dela data effektivt ökar. (34) Ett av Region Hallands största välfärdsuppdrag är hälso- och sjukvården. Det är ett verksamhetsuppdrag som står inför utmaningar som inte enbart kan lösas genom mer resurser. Hur data och information används kommer att spela en viktig roll för att lösa sjukvårdens utmaningar. Klinisk och patientnära forskning, innovation och verksamhetsutveckling är avgörande för utvecklingen av en god, jämlik, jämställd och hållbar hälso- och sjukvård.

Informationsdriven verksamhet inom hälso- och sjukvården handlar om att bedriva och utveckla vården så faktabaserat och patientcentrerat som möjligt genom att på ett säkert och systematiskt sätt, över organisations- och ämnesgränser, nyttiggöra den data som samlas in. Detta görs med stöd av enkla och mer avancerade verktyg, som till exempel AI-baserade metoder. Syftet med informationsdriven verksamhet är att uppnå en ökad effekt av vårdens insatser, både som system och i det individuella patientmötet.

Genom all data som kontinuerligt samlas in kan nya metoder och analyser utvecklas, det sker tack vare den snabba teknikutvecklingen och digitaliseringen. Detta leder bland annat till en mer individanpassad vård och möjlighet till precisionsmedicin.

Precisionsmedicin innebär tillämpning av nya diagnostiska metoder och terapier för individanpassad utredning, prevention och behandling av sjukdom. Hittills har denna utveckling inneburit nyinvesteringar främst vid nationella högspecialiserade centra. Den snabba utvecklingen inom precisionsmedicin som används för allt fler tillstånd bedöms ställa krav på att nya metoder för diagnostik ska kunna genomföras i Halland. Idag finns inte de tekniska förutsättningarna i Halland för till exempel genetisk sekvensering och olika radiologiska undersökningar. Utvecklingen ställer också krav på hög kapacitet för lagring och behandling av stora mängder data.

Värdet av informationsdriven verksamhet tillfaller först och främst patienterna genom exempelvis tidigt förebyggande insatser, prediktion av ohälsa, och personcentrerad vård utifrån individens specifika förutsättningar. Men värdet tillkommer även vårdpersonal genom ett informationsdrivet arbetssätt som minskar administration och frigör arbetstid för den mellanmänniska patientkontakten.

En förutsättning är att effektivt implementera nya behandlingsmetoder i regionens verksamheter. Region Halland och övriga regioner behöver skapa en effektiv informationsförsörjning inom och mellan olika vårdgivare samt till och från kvalitetsregister. För att kunna skapa tillämpningar tätt integrerade i verksamheterna är det viktigt att säkerställa att dessa kan samverka på ett enkelt och smidigt sätt. (19)

Artificiell intelligens, AI, förväntas få en stor betydelse inom vården. Redan idag finns flera AI-system som underlättar för både patienter och vårdpersonal, samt räddar liv genom bättre diagnostik och behandling. AI kan även användas till utveckling av nya läkemedel och administrationsarbete.

Utmaningar med AI och informationsdriven verksamhet

Sverige ligger långt fram när det gäller användningen av digitala tjänster sett ur ett internationellt perspektiv. Enligt EU:s statistikkontor uppgick andelen personer i Sverige som dagligen på något sätt använder internet och andra elektroniska nätverk, oavsett ändamål, till över 98 procent 2024. Det kan jämföras med EU-genomsnittet på ca 93 procent. (35) AI har potential att förändra den offentliga sektorn genom att effektivisera processer, höja kvaliteten på tjänster och spara resurser. AI kan till exempel förutsäga resursbehov inom vården, automatisera handläggning av studiestöd och hjälpa polisen att analysera brottsdata. Detta kan skapa snabbare beslut och smidigare service för medborgarna. (35) Samtidigt är hela EU på efterkälken inom AI-området jämfört med USA, Kina med flera.

Det finns många utmaningar kopplade till informationsdriven verksamhet och användandet av AI. Utmaningarna kan kategoriseras inom dataförsörjningen, etiskt och ansvarsfull AI,

erfarenhet av lagar och riskhantering, teknik, validering och verifiering över tid samt värdeskapande implementering. (36) Lösningar till dessa utmaningar kräver samarbete över myndighets-, organisations- och landsgränser.

För att kunna använda AI på ett effektivt och säkert sätt krävs att data är strukturerad, spårbar och begriplig – vilket gör metadata avgörande. Metadata beskriver innehåll, kontext och kvalitet i data, och är en förutsättning för att möjliggöra automatisering, analys och informationsdriven utveckling med AI. Det krävs en stor arbetsinsats inom Region Halland för att göra sin data AI-redo.

Kompetens samt vilja och motivation att använda digitala tjänster är viktiga delar av de individuella förutsättningarna. Avsaknad av digital baskompetens kan leda till ett ofrivilligt digitalt utanförskap. Den digitala kompetensen i samhället måste fortsätta att öka och kontinuerligt upprätthållas. Inom Region Halland behöver den allmänna kompetensen kring AI lyftas för att skapa tillit till tekniken, likaså behövs en diskussion kring hur AI påverkar arbetsmiljön. Frågeställningar kring medarbetarens roll i en digital omställning behöver omhändertas parallellt med att användningen av AI utvecklas i Region Halland. Digitalisering är en metod för verksamhetsutveckling där teknik används för att möjliggöra innovation, automatisering och effektivisering.

Utvecklingen kräver förändringsledning, hög delaktighet och nyfikenhet. Därför behöver Region Halland arbeta med införandet av AI i ett förändringsarbete där medarbetares beteenden ändras i takt med de möjligheter som skapas eller som redan finns. En annan viktig aspekt är digitaliseringens klimatpåverkan och energianvändning som också behöver tas hänsyn till tidigt i förändringsarbetet.

Referenser

1. Sveriges Kommuner och regioner, Vägval Framtid 5.1. 2025.
2. Cirkulär 25:32, Planeringsförutsättningar för åren 2025–2028, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), 2025.
3. Cirkulär 25:38, MakroNytt 2/2025, Sveriges Kommuner och Regioner. 2025.
4. Säkerhetspolisen, Säkerhetspolisen 2022/2023.
5. Wijk H, et al. Vårdmiljöns betydelse, Studentlitteratur, 2014.
6. SMHI, Nationella emissionsdatabasen. .
7. Naturvårdsverket, Klimatet och konsumtionen.
8. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Miljöarbetet i regionerna – Öppna jämförelser 2023.
9. SCB: Rekordhög medelålder bland förstagångsföräldrar.
10. Region Hallands befolkningsprognos.
11. Socialstyrelsen: Läkemedelsförsäljning i Sverige – analys och prognos 2025–2028.
12. Region Halland, En hållbar och attraktiv region, 2023.
13. Region Halland, Så mår vi i Halland – hälsa på lika villkor 2023.
14. Folkhälsomyndigheten, Folkhälsan i Sverige – Årsrapport 2023.
15. NPO Levnadsvanor (2022). Nationellt vårdprogram vid ohälsosamma levnadsvanor – prevention och behandling.
16. SOU 2021:34. Börja med barnen! Sammanhållen god och nära vård för barn och unga.
17. Statistikmyndigheten (SCB), Statistik över hushållens inkomster och skatter.
18. Skolverket, Statistik över skolresultat.
19. Council, The European Parliament. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/327 om det europeiska hälsodataområdet. Document 32025R0327. 2025.
20. World Health Organization, Antimicrobial resistance.
21. Region Halland, Konjunkturläget i Halland.
22. Region Halland, Kompetensförsörjning i Hallands län.
23. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Hur omformar AI näringslivet och hur kan politiken utvecklas? Stockholm: Tillväxtanalys 2023.
24. Regioner, Sveriges Kommuner och. Utredningsdirektiv - Konsekvenser av förändringar av arbetstidsregleringen. 2024.
25. Microsoft. The Year the Frontier Firm Is Born - 2025 Work Trend Index Annual Report. 2025.

26. Direktiv 2023/73, Ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården.
27. Socialstyrelsen, Riktvärden för beläggningsgrad och vårdplatser, Stockholm: Socialstyrelsen 2023.
28. Regeringsbeslut S2023/00680. Uppdrag att fördela, betala ut och följa upp medel för att öka antalet disponibla vårdplatser.
29. Regeringsbeslut S2023/00679. Uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att minska bristen på vårdplatser inom hälso- och sjukvården.
30. SOU 2023:5 Från delar till helhet.
31. Council, The European Parliament. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations. Document 32024R1689. 2024.
32. Region Halland, Näringslivet i Hallands län 2022.
33. Konjunkturinstitutet. Uppdatering av konjunkturbilden. 2025.
34. Mot ett digitalt Sverige 2030 - Delrapportering i regeringsuppdraget om strategiska prioriteringar för digitaliseringspolitiken 2025–2030. 2024.
35. Regeringskansliet. Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030. 2025.
36. Gartner .

RS240868

Region Halland
Box 517, 301 80 Halmstad
regionen@regionhalland.se
regionhalland.se